

**ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Β΄ ΤΑΞΗΣ  
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ  
ΤΡΙΤΗ 25 ΜΑΪΟΥ 2004-05-25  
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΕΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ  
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ  
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)**

**ΟΜΑΔΑ Α΄**

- A.1** Να μεταφέρετε στο τετράδιό σας τα ονόματα των φιλοσόφων της **Στήλης Α**. Δίπλα στο κάθε όνομα να γράψετε το γράμμα της **Στήλης Β**, που αντιστοιχεί στην άποψη του συγκεκριμένου φιλοσόφου. (Δύο απόψεις της **Στήλης Β** περισσεύουν).

<b>Στήλη Α</b>	<b>Στήλη Β</b>
<b>1.</b> Αντισθένης	<b>α.</b> Το πράγμα καθεαυτό παραμένει μονίμως άγνωστο σε μας.
<b>2.</b> Αριστοτέλης	<b>β.</b> Το πάθος γενικά είναι μια άλογη και αφύσικη κίνηση της ψυχής, μια ορμή πλεονάζουσα.
<b>3.</b> Στωικοί	<b>γ.</b> «Θα προτιμούσα να καταληθφώ από μανία παρά να παραδοθώ στην ηδονή».
<b>4.</b> Καντ	<b>δ.</b> Δίκαιο και σωστό είναι το συμφέρον του ισχυρότερου.
	<b>ε.</b> Η ιστορία ασχολείται με το ατομικό και το μερικό, ενώ η ποίηση αποσκοπεί στην παρουσίαση του καθολικού.
	<b>στ.</b> Η σχέση που υφίσταται μεταξύ δύο γεγονότων που συνδέονται αιτιοκρατικά δεν είναι τίποτε παραπάνω από μια σχέση χρονικής διαδοχής.

**Μονάδες 8**

**A.2** Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α)** «άτομα»
- β)** «απεικάσματα»
- γ)** «επιθυμητικό».

**Μονάδες 12**

**A.3** Ποια είναι η αρχή του κόσμου κατά το Θαλή (Μονάδες 5) και πως η άποψή του αντιμετωπίστηκε στη σύγχρονη εποχή; (Μονάδες 10)

**Μονάδες 15**

**A.4** Ποια είναι κατά τον Ντεκάρτ η θεμελιώδης ιδιότητα που χαρακτηρίζει το σώμα του ανθρώπου και κάθε υλικό αντικείμενο; (Μονάδες 7) Να δώσετε σχετικό παράδειγμα. (Μονάδες 8)

**Μονάδες 15**

### **ΟΜΑΔΑ Β΄**

**B.1** Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις γνώσεις σας, να αναπτύξετε τη θεωρία που διατυπώνει εδώ ο Αναξίμανδρος και να αναφέρετε την ανόλογη θεωρία που διατυπώθηκε στη νεότερη εποχή.

- α)** «Ο Αναξίμανδρος είπε ότι τα πρώτα ζώα γεννήθηκαν στο υγρό στοιχείο, τυλιγμένα μέσα σε αγκαθωτούς φλοιούς, και ότι με την πάροδο του χρόνου έβγαιναν στο στεγνότερο μέρος της γης και όταν έσκαζε ο φλοιός τους, ζούσαν για ένα σύντομο χρονικό διάστημα ένα διαφορετικό είδος ζωής».
- β)** «Τα ζώα δημιουργήθηκαν από το υγρό στοιχείο, που το εξάτμισε ο ήλιος. Όσο για τον άνθρωπο, αρχικά ήταν παρόμοιος με ένα άλλο πλάσμα, και συγκεκριμένα με ψάρι».

(Αναξίμανδρος, μαρτυρίες A30+A11 Diels-Kranz, από: G. S. Kirk - J. E. Raven - M. Schofield, *Οι προσωκρατικοί φιλόσοφοι*, μτφρ. Δ. Κούρτοβικ, Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα 1990<sup>2</sup>, σ. 150).

**Μονάδες 25**

**B.2** Μελετώντας τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις γνώσεις σας, να προσδιορίσετε τη μέθοδο προσέγγισης της αλήθειας που ακολουθούσε ο Σωκράτης, τα στάδια της μεθόδου του και τη διαδικασία απόκτησης της γνώσης.

α) «Ο Σωκράτης είναι ένας ολωσδιόλου πρωτότυπος δάσκαλος. Δεν έχει καταρτισμένη διδασχή, όπως οι άλλοι. Δεν διδάσκει τίποτε άλλο παρά το πώς κανείς μαθαίνει από τον ίδιο τον εαυτό του. Ανοίγει και θεμελιώνει το δρόμο της ψυχής, γιατί εκεί μέσα θα βρει κανείς ό,τι ζητάει».

(I. N. Θεοδωρακόπουλος, *Εισαγωγή στον πλάτωνα*, Αθήνα, σ. 50).

β) ΣΩΚΡΑΤΗΣ: «...Και είναι φανερό ότι αυτοί που με συναναστέφονται ποτέ ως τώρα δεν έμαθαν τίποτα από μένα, αλλά οι ίδιοι από μόνοι τους βρήκαν και γέννησαν πολλά και καλά. Όμως για την εκμαίευση (της γνώσης) αίτιος είναι ο θεός και εγώ».

(Πλάτωνας *Θεαίτητος* 150d).

**Μονάδες 25**

## Απαντήσεις

### ΟΜΑΔΑ Α΄

1. Αντισθένης – γ
2. Αριστοτέλης – ε
3. Στωικοί – β
4. Καντ – α

### A2

- α) Η διαδικασία τμήσης ενός υλικού αντικείμενου, κατά τον Δημόκριτο, έχει ένα όριο. Κομματιάζοντας δηλαδή ένα υλικό αντικείμενο θα καταλήξουμε κάποτε σε ορισμένα σωματίδια που δεν μπορούν να τμηθούν σε μικρότερα. Αυτά ο Δημοσθένης τα ονόμασε άτομα (α+τέμνω) και από αυτά συγκροτείται κάθε υλικό σώμα. Χάρη στο κενό, που υπάρχει μεταξύ τους βρίσκονται σε διαρκή κίνηση που έχει τη μορφή δίνης. Αλλάζοντας θέση τα άτομα μέσα στο κενό διάστημα, συγκρούονται μεταξύ τους και σχηματίζουν, μέσα από τις συνεχείς αλληπάλληλες συγκρούσεις τους, καινούργιους συνδυασμούς και νέες μορφές σωμάτων.
- β) Απεικασματα είναι τα αισθητά πράγματα κατά τον Πλάτωνα, δηλαδή είναι αντίγραφα των ιδεών και ως εκ τούτου ανύπαρκτα από μόνα τους. Είναι όλα τους σαν τις σκιές ή τις εικόνες στον καθρέφτη που προς στιγμήν φαίνονται αληθινές, αλλά, όταν τις πλησιάσεις και επιχειρήσεις να τις πιάσεις διαπιστώνεις ότι είναι «φαντάσματα», ανύπαρκτες οντότητες, είδωλα των ιδεών που αντίθετα είναι το μόνο που υπάρχει στην πραγματικότητα.
- γ) Η ψυχή του ανθρώπου σύμφωνα με τον Πλάτωνα διακρίνεται σε τρία επίπεδα: στο ανώτατο, που είναι το λογιστικό, στο κατώτατο που είναι το επιθυμητικό και στο θυμοειδές που βρίσκεται ανάμεσά τους. Στο επιθυμητικό τμήμα της ψυχής εντάσσονται τα κατώτερα και ανεξέλεγκτα πάθη του ανθρώπου. Η διαστρωμάτωση της ιδανικής πολιτείας κατά τον Πλάτωνα αντιστοιχεί σ' αυτήν την τριμερή δομή της ψυχής. Έτσι η κοινωνική τάξη που καθοδηγείται στις πράξεις της από το επιθυμητικό τμήμα είναι οι κοινοί πολίτες, η κατώτερη δηλαδή τάξη που έργο της είναι η παραγωγή των υλικών αγαθών που χρειάζονται τα μέλη της πολιτείας. Γι' αυτό ασχολούνται με χειρωνακτικές εργασίες ενώ διδάσκονται μόνο πρακτικές τέχνες.

### A3

Σχολικό Βιβλίο, σελ. 12-13

Ο Θαλής από τη Μίλητο... κόσμου.

Όσο και αν η άποψη... θα εξατμιστεί.

### A4

Σχολικό Βιβλίο, σελ. 38

Κατά τον Ντεκάρτ... του ανθρώπου.

Η ιδιότητα... του σώματος επίσης.

### ΟΜΑΔΑ Β΄

#### B1

Ο Αναξίμανδρος διατυπώνει σύμφωνα με τα κείμενα μια θεωρία εξέλιξης των ειδών: Θεωρεί ότι τα πρώτα ζώα γεννήθηκαν σε υγρό στοιχείο, ενώ ήταν τυλιγμένα σε αγκαθωτούς φλοιούς και σταδιακά έβγαιναν σε στεγνότερο μέρος της γης. Εκεί καθώς έσκαζε ο φλοιός τους ζούσαν ως διαφορετικό είδος (α). Αυτό ίσως οφείλεται

σε μια διαδικασία εξάτμισης (β) ενώ και ο άνθρωπος ακολούθησε παρόμοια εξελεγκτική πορεία.

Σχολικό Ββλίο, σελ.14:

Ο Αναξίμανδρος... προήλθε από τα ψάρια.

B2

Τα κείμενα αναλύονται επαρκώς από την αντίστοιχη ενότητα του σχολικού βιβλίου, σελ. 21-23.

Σελ. 21: Στην αρνητική θέση... ακριβείς.

Σελ.22-23: Τελικά από την επαφή του... είναι δυνατή η γνώση της αλήθειας.